

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иван Петров Видолов

относно: Дисертационен труд на тема: „Разследване на престъпления съгласно Европейската конвенция за правата на човека“
Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.6. Право
Научна специалност: Криминалистика
Докторант: Здравка Владимирова Кръстева

1. Актуалност и научна значимост на дисертационния труд

Докторантът Здравка Владимирова Кръстева представя за обсъждане от научно жури за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ дисертационен труд на тема „Разследване на престъпления съгласно Европейската конвенция за правата на човека“.

Дисертационният труд представлява задълбочено научно изследване на проблемите на разследването, пречупени през призмата на Европейската конвенция за защита правата на човека. Актуалността на темата е очевидна с оглед съвременните общественно-политически процеси и не е нужно да бъде допълнително аргументирана. Необходимо е да се подчертае обаче актуалността от научна гледна точка и то най-вече за криминалистичната наука. Авторът е разработил научен труд, който разглежда проблемите на разследването през фокуса на практиката на Европейския съд за правата на човека и утвърдените от него стандарти. Той поставя акцент върху специфичното значение на съдебната практика по прилагане на Европейската конвенция за защита правата на човека за разработване на криминалистичен инструментариум, който да бъде използван от разследващите органи, чрез прилагане на научнообосновани и практически проверени криминалистични методи, правила и препоръки за извършване на отделни действия по разследването, както и за планиране на процесуалната дейност.

Научната новост се определя и от използвания интердисциплинарен подход. Докторантът достига до научни приноси в областта на криминалистиката, умело използвайки

и доразвивайки достиженията на криминалистиката, наказателно-процесуалното право, защитата правата на човека и психологията.

Научната значимост на дисертационното изследване може да се определи като принос в теорията на криминалистиката. Трудът представлява единствено по рода си, задълбочено изследване на практиката на Европейския съд за правата на човека в областта на разследването, като източник за криминалистичната тактика и методика.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Обемът на представения дисертационен труд е 291 страници, от които 250 страници основен текст, използвана литература (библиографска справка) и справка на използваните съдебни решения – 40 страници. В структурно отношение научното изследването се състои от увод, три глави, разделени от своя страна на раздели и параграфи и заключение. Избраната структура и последователността на изложението позволяват разглежданите проблеми да бъде възприети и анализирани, както самостоятелно, така и в тяхната цялост, което прави достъпни и разбираеми тезите на докторанта и подкрепящите ги аргументи.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на изследването и са очертани целите, задачите и неговата методология. Те са ясно и правилно формулирани, което безспорно е съдействало за достигане до резултати от дисертационното изследване.

В глава първа „Общи въпроси на разследването в практиката на Европейския съд по права на човека“ са разгледани някои базови положения и обективно съществуващата връзка между разследването и юриспруденцията на Европейския съд. Направена е обща характеристика на европейския стандарт за ефективно разследване. Извършен е анализ на практиката на съда и са разкрити и анализирани основните критерии, касаещи ефективността на разследването: пълнота, своевременност, бързина и контрол. Разкрит е начинът, по който тези стандарти се отразяват върху тактическата организация на разследването при образуване на наказателното производство, построяването и проверката на версии, планиране на разследването и независимостта на разследващите органи. В тази част авторът използва интердисциплинарен подход, като умело съчетава знания от областта на правата на човека, наказателния процес, когнитивната психология и криминалистиката.

Глава втора е озаглавена „Европейски стандарти по отношение принудителните действия по разследването“. В нея са изследвани онези действия по разследването, които имат принудителен характер и поради това закономерно представляват обект на засилен интерес в съдебната практика на Европейския съд. Съдържателно изследването е насочено към разкриване на отражението на европейските стандарти върху тактическия аспект при извършване на действия по разследването, като подготовка, извършване и фиксиране на

резултатите от тях. Анализирани са използването на физическа сила, помощни средства и огнестрелно оръжие, като на тази база са формулирани криминалистични препоръки. Разгледани са особеностите, през призмата на прецедентното право на Европейския съд по отношение на действията претърсване и изземване. Подробно проблемът е разгледан с оглед спецификите му в случаите, когато обект на претърсване и изземване са помещения, използвани от адвокати и представители на средствата за масово осведомяване. Обсъден е и въпросът за извършването освидетелстване и обиск.

Глава трета е озаглавена „Европейски стандарти по отношение на други действия по разследването“. В тази част са открити особеностите, произтичащи от практиката на съд, касаещи разпита на обвиняем и свидетел. Освен преглед на приложимите европейски стандарти, произтичащи от решенията на съда, са разгледани изключително важните въпроси, от гледната точка на предмета на криминалистиката, свързани с използването на психологически методи по време на разпит, с цел получаване на самопризнания и друга информация, релевантна към разследването. Отделено е специално внимание на психологическите методи на разпит при извършване на разпит на лица, обвинени в извършване на терористична дейност. Задълбочено е анализирана практиката на съда във връзка с извършване на експертизи, които имат характера на принудителни медицински интервенции.

В заключението на дисертационния труд са обобщени резултатите от проучването и са систематизирани изводите от изследването, като са изведени и препоръки, почиващи на получените резултати.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Дисертационният труд притежава безспорни научни приноси в областта на криминалистиката, което е видно от направената характеристика на неговото съдържание. Основните научните приноси могат да бъдат обобщени в следните основни точки:

- Дисертационното изследване за първи път разглежда в монографичен обем въпросът за стандартите на разследването, извлечени от Европейската конвенция за защита правата на човека и ги представя, като източник за разработване на тактически препоръки за нуждите на разследването.

- В работата е разкрито отражението на практиката на Европейския съд върху избора на тактическа организация при извършване на действия по разследването, имащи принудителен характер. Формулирани са тактически правила и препоръки за извършване на претърсване, изземване, обиск, освидетелстване и вземане на образци за сравнително

изследване. Обърнато и специално внимание на въпроса за извършване на претърсване и изземване по отношение на журналисти и адвокати.

- В дисертационния труд е разгледан въпросът за използване на полицейски правомощия, свързани с прилагане на физическа сила, помощни средства и огнестрелно оръжие, в хода на процесуалната дейност, като са разкрити и аргументирани конкретни тактически правила, адресирани към съответните държавни органи.

- Изследван е въпросът за тактическите методи, прилагани при извършване на разпит на обвиняем и свидетел. Акцентирано е на допустимостта на отделните методи, като задълбочено е анализиран въпросът с използването на психологическа принуда въпрос, който от дълги години е обект на дискусия в научните среди у нас и в чужбина.

- Анализирана е практиката на съда, свързана с назначаването, възлагането и извършването на съдебни експертизи, като е обърнато внимание на въпросите, касаещи принудителното медицинско изследване и стандартите, на които трябва да отговаря тази дейност.

4. Предложения и критични бележки

Към дисертационното изследване могат да бъдат отправени и някои критични бележки и предложения с цел подобряване съдържанието на работата и нейната подготовка за публикуване. Трябва да се отбележи, че критичните бележки не са свързани с тезите и изводите, изложени от докторанта.

- На стр. 141 авторът приема предизвикателството да анализира и диференцира случаите, при които следва да бъде извършен оглед на местопроизшествие и тези, при които се извършва претърсване и изземване. Обосновавайки своята теза, докторантът се основава единствено на аргументи, извлечени от практиката на Европейския съд за правата на човека. Избраният подход, макар и да е в синхрон с предмета на дисертационното изследване, не би могло да реши по категоричен начин този нерешен въпрос в нашата теория и практиката, без комплексно и задълбочено тълкуване на процесуалната уредба и обсъждане на познавателните аспекти при тези действия по разследването.

- На стр. 124 в контекста на задълбочения анализ на използването на физическа сила и помощни средства докторантът цитира Наредба № 13-325/2011 г. за използване на помощни средства, която е отменена с Наредба № 81213-648/01.10.2014 г. за реда за употреба на помощни средства (ДВ. бр. 84 от 10.10.2014г.) Съдържателно новата инструкция не води до промени, които се отразяват на анализа и изводите в дисертационното изследване.

Към докторанта може да бъде направено и едно предложение:

Авторът би могъл да продължи да развива своята работа, като се стреми в по-голяма степен да изведе на преден план теоретичните въпроси на криминалистиката. Събраният емпиричен материал и изведените въз основа на него тактически правила и препоръки по отношение на организацията и планирането на разследването и провеждане на отделни действия, разкрива възможност работата да придобие в по-голяма степен криминалистичен оттенък, като се обогатят с научни обобщения някои от частните криминалистични учения. Това си умение докторантът е демонстрирал в по-голяма част от дисертационното изследване, поради което изпълнението на това предложение е в неговите възможности.

5. Заключение

Докторантът Здравка Владимирова Кръстева притежава задълбочени теоретични познания в областта на криминалистиката и доказани способности за самостоятелни научни изследвания. Представеният дисертационен труд „Разследване на престъпления съгласно Европейската конвенция за правата на човека“ има качествата на значимо научно изследване.

Представените и аргументирани научни виждания от докторанта не оставят съмнение, че дисертационният труд е резултат на сериозна работа и личен принос в областта на криминалистиката. Научното изследване съдържа задълбочени теоретични обобщения и научни приноси. Те отговарят на изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за неговото приложение.

Предвид положителната оценка на представения дисертационен труд и отчитайки сериозния професионален опит на докторанта, като преподавател и изследовател с категоричност давам своята **положителна оценка** и **препоръка** към научното жури да гласува за придобиване от Здравка Владимирова Кръстева на образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Криминалистика“.

Член на научното жури:

доц. д-р Иван Видолов

гр. София
27.04.2015 г.